

Eddigi próbálkozásaink tehát azon csusztak el, hogy művészetünket befejezett formák közt akartuk megcsinálni. Ma lesujt, de fel is emel a tudat, hogy festészetünket nem lehet megcsinálni előre elképzelt keretek és módok közt. Dolgozni kell, keresni, kutatni s közben valódi művészetünk valahogy megszületik. A mi munkánk tehát ennyi: tanulmányozni, felszívni a festészet eddigi eredményeit, kutatni a mesterség aktuális problémáit és átélni, átérezni a világnak, társadalomnak, természetnek, életnek azt a részét, mellyel egynek érezzük magunkat s amelyet kifejezni kívánunk. A többi laborálás közben magától kell, hogy létrejöjjön. Vagy, amennyiben nem jön létre, úgy nem is él élményszerűen bennünk s akkor hiába minden törekvés, szándék.

Dési Huber István

SZLOVENSZKÓI MAGYAR KÖNYVTETEMŐ. A könyvek, melyek itt a pozsonyi Cariton szálló téli kertjében ki vannak állítva asztalokon és polcokon, izzanak, mint kövek, valamely temetőben. Ki gondolna ilyesmire, hiszen ez egy szépen megrendezett, külsőségeiben előkelő könyvkiállítás. Csak az egészen beavatott tudja és meri is bevallani magának is, másoknak is, hogy ez temető.

Az a magyar életközösség, mely itt tölti a maga sorsát, képtelennek bizonyult annak a tanításnak a befogadására, hogy a feladata egy: nemzetdarabból nemzetté alkulni és ennek a központi gondolatnak alárendelni minden más törekvést. Mert erre képtelen, nem találkoznak, de szétesnek törekvései. Megnyilatkozási területei, ahol a szellem a tőkével és a technikával együtt tud csak nyilvános formát ölteni, mint amilyen a könyv is: torz torzók torzultságai. Mi ez? Eredendő gyarlósága a nemzetről levágott nemzetdarabnak? Különösen, hogyha lélekszáma kicsiny? És az uralkodó nemzeti politika? Politika, mely az életességet lopja ki buta konzervativizmusával, — melynek vastag reakció a neve! — a nemzetdarab szellemiségéből? Kell ehhez még valami más, hogy a természetes teremtés helyett, siket szétesés viczorogjon ki a nemzeti tragédiából?

Az egyik legrégebbi nemzeti könyvkiadóvállalat, mely nem időnkénti lökéseket, de szerves folyamatosságot tud fölmutatni és Kazinczy nevével nevezi magát, — nem is jött el a kiállításra könyveivel. A Tavaszi Parlament magyar közösségi tanácskozásairól éppen most rendelte vissza a jobboldali reakció a maga csapatait! Eljen a nemzeti konstruktivitás!

Az élet a földön is úgy keletkezett, hogy az egymáshoz tartozó anyagok egymáshoz kerültek. A reakciós politika meddősége bénítja bele ebbe a kicsiny nemzetdarab egészébe azt a strukturális nyomort, mely az egymáshoz tartozó erők, emberek, adottságok, alkotássá, szerves kulturfolyamatokká való élettedését lehetetlenné teszi. Ezzel szemben áll egy szét-darabolt, kohézióhoz még fel nem fejlődött vagy pedig penetránszagú féltékenységi dühökben vergődő baloldaliság. Gyermekkorát élő baloldaliság, mert híján van a történelmi iskolának. Pisci-pacsi intrikák és klikkizmusok, mikor nagyvonalúan világrelációkhoz kellene fölcsatlakozni! Virulenciája csak a neokatolicizmusnak van. A folyóiratok kiszögeezett táblázatán csupa megszünt folyóirat van feltüntetve, csak a neokatholicizmus folyóiratai maradtak meg. Ezenkívül csak egy: a Magyar Írás, mint nemzeti fasiszta.

Ötszáz könyvet hordott össze ezen az első és mint ilyen a maga nemében páratlan könyvkiállításon a végtelen szorgalom. Tizenhét esztendő külön nemzeti szellemiséget fogja át ez az ötszáz könyv és vagy két tucatnyi folyóirat. E könyvek 80 százaléka és e folyóiratok 100 százaléka leheli és ontja magából egy erősen dilettáns, provinciális, külön szlovenszói magyar kulturadottságok közül kivergődő keletkezés mi-

toszait, mialatt makacsul pöröl a fórumokon a maga életjogáért az egyetlen és egységes magyar kultúra fikciója. Ötszáz könyv! Majdnem ugyanannyi összeomlott kísérlet. Megszűnt! Megszűnt! Megszűnt! Fuit! Fuit! Fuit!

Igy kell ennek okvetlenül lenni? Világért sem! Sok esetben nem! Átkozott politika és a provincializmus fejlődési hiányai. E politika hordozói: a magát egyedüli nemzeti üdvözüléssé inkarnált Magyar Nemzeti és Keresztényszocialista Párt. És mily nosztalgia: a magyarországi nagy magyar kultúra felé és milyen provinciális képtelenség e nagy kultúra méreti befogadására! Nem egy fajtája ez is valami általános dilettantizmusnak? E dilettantizmus ott, ahol tud magáról, talán nemesen töredelmes is, ahol nem mer önmagába nézni: a klasszissal szemben gyilkosan gyűlölködő.

Van itt egy nagy asztal, melyen a kised magyarság egyetlen intézményesített szellemi kulturműhelyének a Masaryk elnök nagylelkű ajándékából megteremtett Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság könyvkiadójának kilenc könyve van piramisokká halmozva. Ez asztal fölött leng a legsötétebb fuit! Szinte dörög e fuit, mert vannak a lelkekben, a köztudatban lejátszódó dörgések. Nagyszerűvé is lehetett volna teremteni e szlovenszkói magyar Akadémiát, melynek könyvkiadója éppen most roppan össze a szellemi és pozíció-korrupciónizmusnak már lilásszinűvé rothadt botrányában... Csak a könyvkiadó és nem az Akadémia is? Vannak halottak, akik önkivégzésük utáni életet folytatnak.

Egy másik asztalon aranypapírba foglalt könyvek sugároznak. Ezen az asztalon metszi egymást a két kör: a provincia és a világegyetem. Mert amiről eddig szó volt, az mind az önmagából való kivergődés, nemzetalakulás, jó, vagy rossz kinjából született egészségesen vagy betegen. Mint ilyen, megvan a maga külön szerepe és rangja a nemzetdarabból nemzetté bontakozás keserű vajudásaiban. Ezen az asztalon azonban a kívülről, a fölülről, európai relációkból jött hivatásos kiadó tündököl és ver fölényével mindent, ami köröskörül látható. A fuit, amilyen magától értetődően suhogott e magyarságnak ugyszólván a testiségéből kinőtt könyvei körül, oly távol kerül ez asztal aureolájától. Prager kiadója ez Prágából! Minden olyan előkelően európai ezen az asztalon. Ami ez asztalról tündököl: a könyvkiadás mesterségének, mint hivatásnak és a szépkönyvnek az esztétizmusa. Ez az egyetlen legigazibb könyvkiadás és kiadó itt. A szlovenszkói magyar glóbuszon és sorsproblémán kívül Prágában dolgozik, nagyon fontos és becsült munkát végez: a cseh irodalom javát közvetíti át a magyar irodalomba. Kiállítási asztalával fénybe borítja ezt a szlovenszkói magyar könyvtemetőt. Minden olyan előkelő benne és olyan idegen. Még nem nyult egyetlen magyar regényíró után sem. — De leírok ide egy nevet: Polák Ernő. Ő csinálta meg, hogy ilyen korszakos szemléleti anyaggá valósult ez a könyvkiállítás.

Ez az előkelő terem különben egy nagy szálloda télikertje. Lehetne most e sok bölcsesség végső bölcsessége gyanánt ez előkelő teremben csinálni valami fundamentálisat: a tragikumtól fölüvöltteni! De ki üvölt ma már? Csak a barbár! És a barbár elégeti a könyveket és nem öntözi láthatatlan könnyeivel.

Barta Lajos

PONYVA ÉS IRODALOM. A ponyvát mindig megvetették a magyar literátusok. A magyar ponyva studiumszerű komolyanvevése, bár nem egy klasszikusunk jelentős indításokat vett tőle, mindvégig elmaradt. A magyar ponyvairodalmat, bár tudnak róla, s hatása a nép körében élő és felmérhetetlen, még félig se ismerik. Terjedelmét, mélységét,